

Γ' Συνέδριο «Θεωρία και Πράξη τῆς Ψαλτικῆς Τέχνης ἢ
Ὀκταηχία» Τετάρτη 18 Ὀκτωβρίου 2006

Ἡ διὰ ζώσης διδασκαλία (ἀκουστική παράδοση)
τῆς Ψαλτικῆς Τέχνης ὅπως τὴν μεταλαμπάδευσε
ὁ Θρασύβουλος Στανίτσας

Ἀθανάσιος Ἴ. Παϊβανᾶς

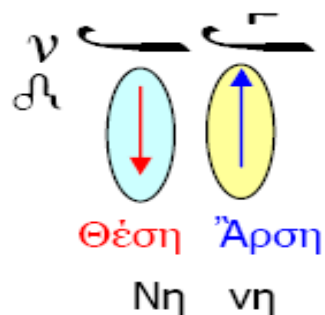
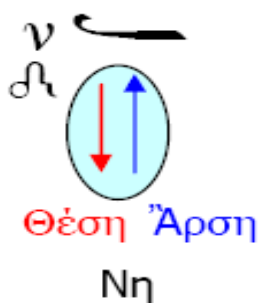
www.paivanas.gr

email: thanasis@paivanas.gr

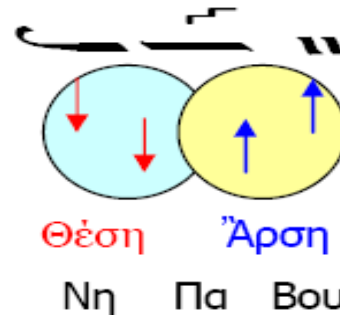
Ἀπόλυτος ἔλεγχος τῆς χρονικῆς ἀγωγῆς τῶν διδασκομένων μελῶν.

Ἡ διδασχὴ τῶν μελῶν ἐγένετο πάντοτε στὸν πολὺ ἀπλὸ ρυθμὸ, σύμφωνα μὲ τὸν ὁποῖο κάθε χαρακτήρας δαπανᾷ 2 ἀπλοὺς χρόνους, δηλαδή μία θέση καὶ μία ἄρση.

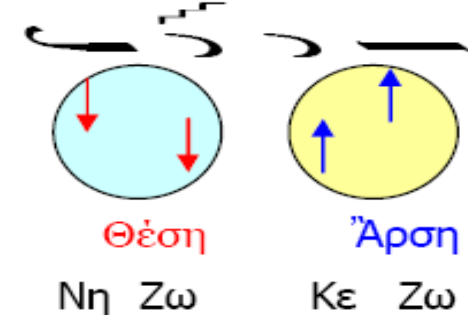
ΓΟΡΓΟ

ΔΙΓΟΡΓΟ

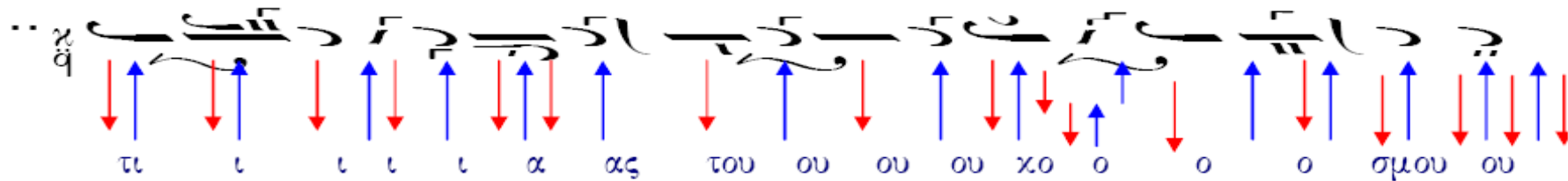

ΤΡΙΓΟΡΓΟ

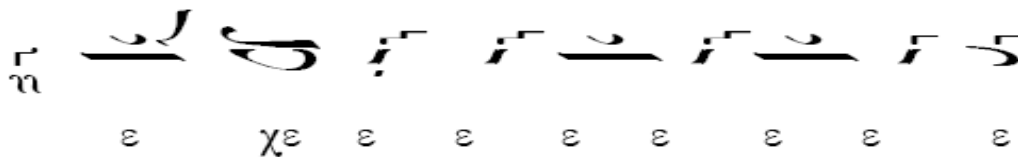
Ἀπόλυτος ἔλεγχος τῆς χρονικῆς ἀγωγῆς τῶν διδασκομένων μελῶν.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ 1^ο

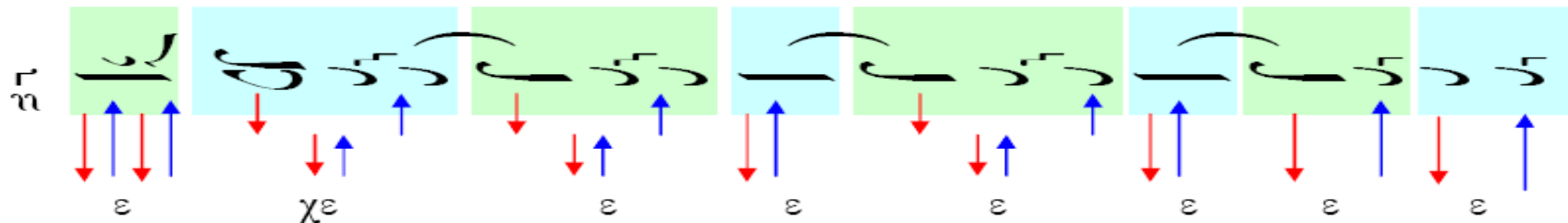
Κύριε ὁ Θεός, Δοξολογία Ἰακώβου ἤχος α' Τετράφωνος ἐκ τοῦ Κε Ταμίον Ἀνθολογίας Ὁρθρος Τόμος Α'

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ 2^ο

(Χερουβικόν Κων/νου Πρωτοψάλτου ἤχος πλάγιος τοῦ πρώτου, Μουσική Συλλογή Πρωγάκη)

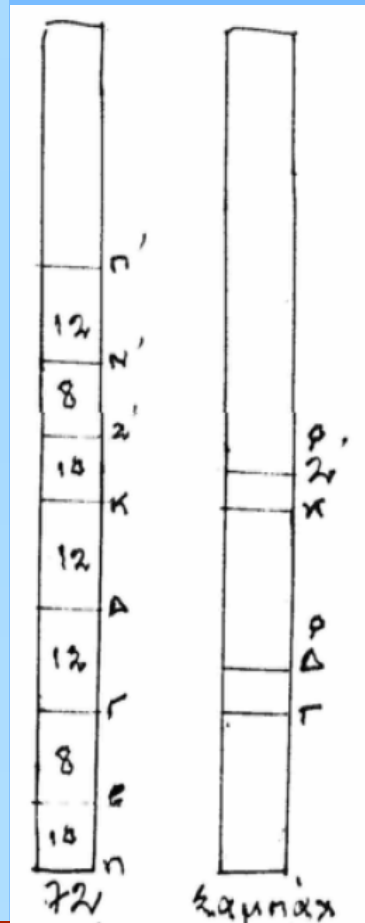
Τὴν ἀνωτέρω μελωδική γραμμὴ ἀναλύουμε στὴν συνέχεια ἀπὸ πλευρᾶς χρόνου, προκειμένου νὰ γίνῃ περισσότερο κατανοητὸς αὐτὸς ὁ τρόπος μετρήματος κατὰ τὴν μελέτη.

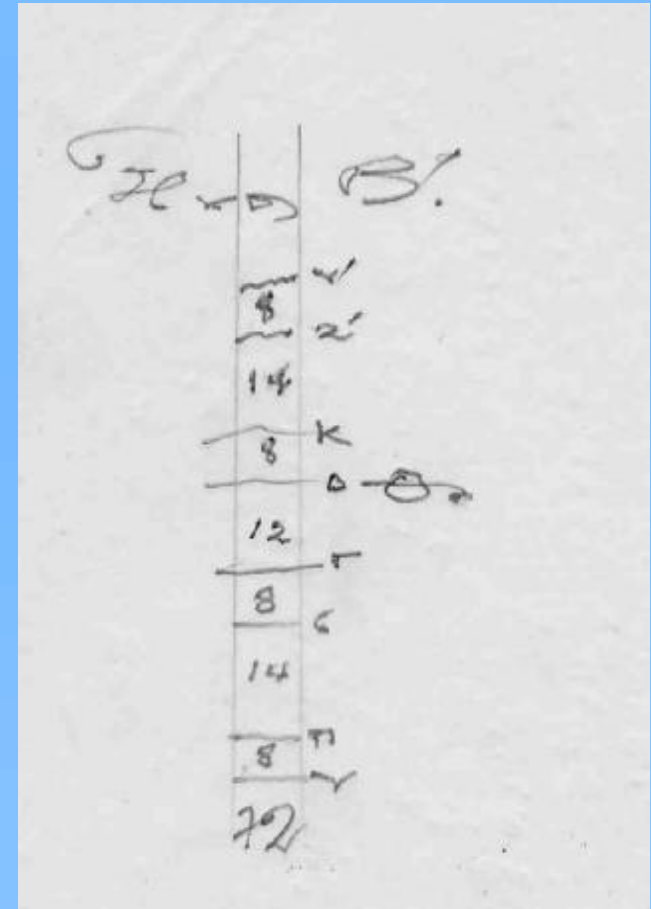
Πλήρης κατανόηση τῶν κλιμάκων καὶ τῶν τετραχόρδων τῶν ἤχων

Χειρόγραφα παραδείγματα κλιμάκων τοῦ Θρασυβούλου Στανίτσα

Κλίμακες
ΗΧΟΥ Α' καὶ
Σαμπάχ

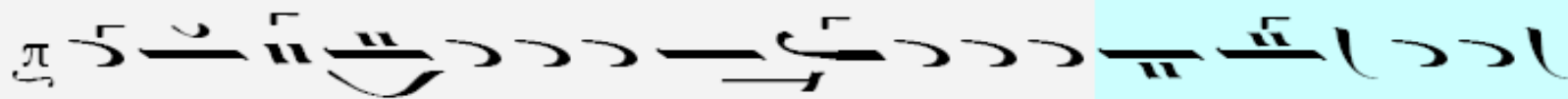

Κλίμακα
ΗΧΟΥ Β'

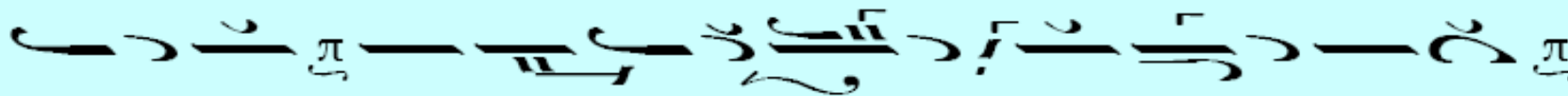

Κατανόηση καὶ ἐμπέδωση τῶν μελωδικῶν γραμμῶν (φράσεων) καὶ ὄχι ἀπλῶς τῶν μεμονωμένων φθόγγων.

Για να γίνει περισσότερο κατανοητό παραθέτουμε το ἑξῆς παράδειγμα:

Οι τα α α α α α α α α α α α α α α

α α α α α α α α α α α α α α

(Χερουβικόν Ἑβδομάδος Θεοδώρου Φωκαέως, Πλαγίου τοῦ Δευτέρου Μουσική Συλλογή Πρωγάκη)

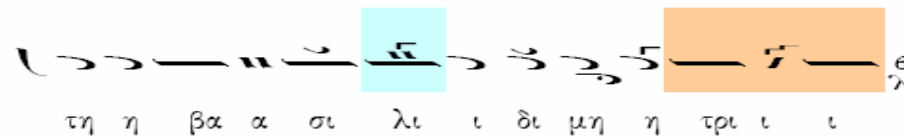
Ἐμπέδωση τῶν ἔλξεων καί τῶν ἀναλύσεων τῶν μουσικῶν κειμένων

- Γιά τό θέμα τῶν ἔλξεων ὁ Θρασύβουλος Στανίτσας ἔλεγε: «Γιατί τόση μεγάλη φασαρία με τίς ἔλξεις; Ὅποιος ἔχει τὰ ἀκούσματα, δέν ασχολεῖται μέ τό θέμα, ἀφοῦ οἱ ἔλξεις εἶναι ἐνσωματωμένες στό ψαλλόμενο μέλος ἀνάλογα φυσικά μέ τήν περίπτωση.
- Γιά τίς ἀναλύσεις:
πίστευε ὅτι καταστρέφεται ἡ μουσική παράδοση μέ τόν τρόπο πού σήμερα πολλοί ψάλτες ἐρμηνεύουν τὰ διάφορα μέλη, δηλαδή ψάλλοντας ἀκριβῶς ὅ,τι διαβάζουν στό μουσικό κείμενο, χωρίς να γνωρίζουν καί νά ἀποδίδουν τίς ἀναλύσεις πού κρύβονται μέσα σέ αὐτό.

Ἐμπέδωση τῶν ἔλξεων καὶ τῶν ἀναλύσεων τῶν μουσικῶν κειμένων

χρησιμοποιοῦσε παραδείγματα ἀπὸ τὰ κλασσικὰ μέλη

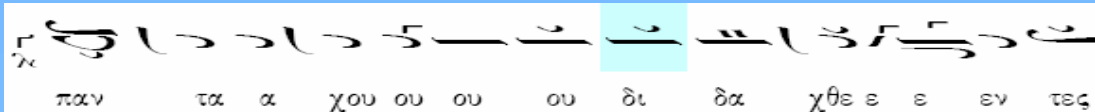
ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ 1^ο

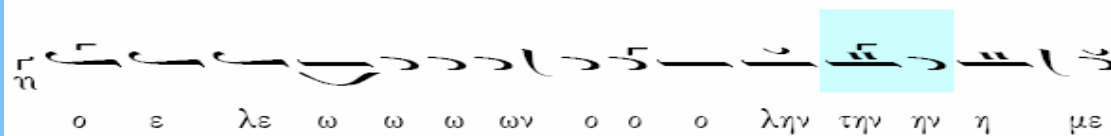
(Ἀνοιξω τὸ στόμα μου, Εἰρμολόγιον Πέτρου Πελοποννησίου)

Ἡ ἴδια μελωδική γραμμὴ γραμμὴν ἀπλὰ καὶ ἀναλυμένα μέσα στὸ ἴδιο μουσικὸ κομμάτι (θαλασσὶ καὶ μπέζ χρώμα ἀντίστοιχα)

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ 2^ο

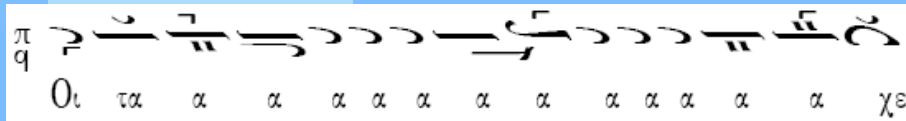
(Ἀναστασιματάριον Ἰωάννου Πρωτοψάλτου, Εἰς τὸ Ὅρος ἦχος $\frac{4}{q}$ Πα)

(Δοξαστάριον Κωνσταντίνου Πρωτοψάλτου, Οὐκ ἔστιν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἦχος $\frac{4}{q}$ Πα)

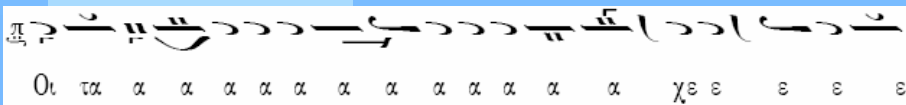
Μουσικά κείμενα γραμμένα μέ τήν «Βυζαντινὴ Κάλαμο»

Σύγκριση τῶν μελωδικῶν γραμμῶν στα διδασκόμενα μέλη με μελωδικές γραμμές ἄλλων μελῶν.

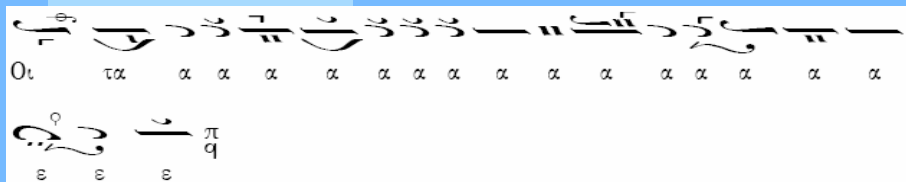
π
q
Οι τα α α α α α α α α α α α α χε

(Χερουβικόν ἑβδομάδος Θεοδώρου Φωκαέως ἦχος ᾠ Πα)

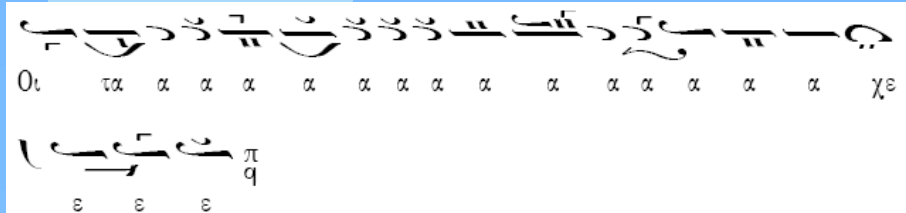
π
q
Οι τα α α α α α α α α α α α α χε ε ε ε ε

Χερουβικόν ἑβδομάδος Θεοδώρου Φωκαέως ἦχος λ Πα

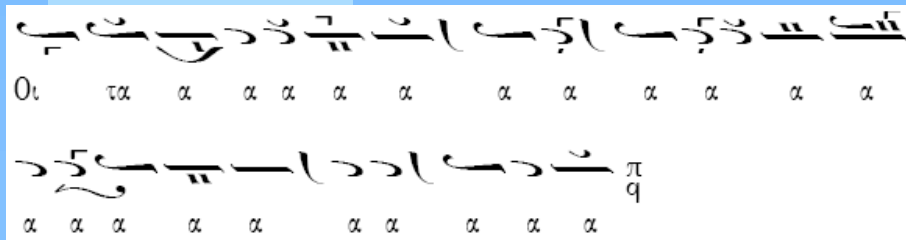
π
q
Οι τα α α α α α α α α α α α α α α α α
ε ε ε

Χερουβικόν ἑβδομάδος, Θεοδώρου Φωκαέως, ἦχος Βαρύς

π
q
Οι τα α α α α α α α α α α α α α α α α χε
ε ε ε

Χερουβικόν ἑβδομάδος, Πέτρου Λαμπαδαρίου, ἦχος Βαρύς

π
q
Οι τα α α α α α α α α α α α α
α α α α α α α α

Χερουβικόν, Κωνσταντίνου Πρωτοψάλτου, ἦχος Βαρύς

Μουσικά κείμενα γραμμένα μέ τὴν «Βυζαντινὴ Κάλαμο»

Ἀπὸ στήθους εκμάθηση τῶν διδασκομένων μελῶν.

γιατί

«γεμίζει ὁ νοῦς με τίς μελωδικές γραμμές και ὅπου καί
νά βρεθεῖς θα ψάλλεις, ἀκόμη καί χωρίς τὰ βιβλία».

Πολύ μικρά ἠχητικά δείγματα ἀπὸ τὰ μαθήματα

Κλίμακες

Παραλλαγή Χερουβικό

Σαμπάχ

Ὁ ἀείμνηστος Ἄγγελος Βουδούρης στὸ ἔργο του: «Οἱ μουσικοὶ χοροὶ τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας» ἀναφέρει γιὰ τὸν πρωτοψάλτη:

- «.....ἦτο ὁ συνεχιστὴς τῆς μουσικῆς παραδόσεως καὶ ὁ μεταλαμπαδευτὴς τοῦ βυζαντινοῦ ἐκκλησιαστικοῦ μουσικοῦ φωτὸς καὶ εἰς τοὺς ἄλλους.»
-αὐτὸς ἤκουσεν ἰδίους ὡσὶν καὶ ἐδιδάχθη κατὰ βάθος καὶ κατὰ πλάτος τὴν μουσικὴν ἐκτέλεσιν παρὰ τῶν προγενεστέρων μουσικοδιδασκάλων του. Ἡ μουσικὴ τέχνη ἔμεινε δύσκολος καὶ ὑπὸ τὴν νέαν γραφὴν, τὴν νῦν ἰσχύουσαν, ἣτις ἀπαιτεῖ τὴν διά ζώσης φωνῆς διδασκαλίαν.»
-Αὐτὸς ἐμύει εἰς τὴν μουσικὴν τέχνην τοὺς μαθητὰς του τοὺς πατριαρχικοὺς. Οὗτοι ὑπεχρεοῦντο ἐν τῇ ψαλμωδίᾳ εἰς μίμησην τοῦ διδασκάλου.

Γ' Συνέδριο «Θεωρία και Πράξη τῆς Ψαλτικῆς Τέχνης ἢ
Ὀκταηχία» Τετάρτη 18 Ὀκτωβρίου 2006

Ἡ διὰ ζώσης διδασκαλία (ἀκουστική παράδοση) τῆς
Ψαλτικῆς Τέχνης ὅπως τὴν μεταλαμπάδευσε
ὁ Θρασύβουλος Στανίτσας

Αὐτὴ εἶναι ἡ Πατριαρχικὴ μέθοδος διδασκαλίας
τῆς Ψαλτικῆς Τέχνης.

Ἡ διὰ ζώσης φωνητικὴ διδασκαλία τῆς ποῦ
χάρη σὲ αὐτὴν διεσώθη ἡ παράδοση τῆς
Ψαλτικῆς Τέχνης μέχρι τὶς μέρες μας.

Γ' Συνέδριο «Θεωρία και Πράξη τῆς Ψαλτικῆς Τέχνης ἢ
Ὁκταηχία» Τετάρτη 18 Ὀκτωβρίου 2006

Ἡ διά ζώσης διδασκαλία (ἀκουστική παράδοση) τῆς
Ψαλτικῆς Τέχνης ὅπως τήν μεταλαμπάδευσε
ὁ Θρασύβουλος Στανίτσας

Σέ αὐτό ἀκριβῶς τό πνεῦμα, σεβαστοί πατέρες, κυρίες καί
κύριοι, ἐβασίζετο ἡ διδακτική μέθοδος διδασκαλίας τῆς
Ψαλτικῆς Τέχνης τοῦ ἀειμνήστου Ἄρχοντος Πρωτοψάλτου
τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας Θρασυβούλου
Στανίτσα, ὁ ὁποῖος μέ τήν διά ζώσης φωνητική διδασκαλία,
ὄλα τά χρόνια τῆς μαθητείας μου σέ αὐτόν, καθ' ὅλην τήν
διάρκεια τῶν μαθημάτων, ἀδιάκοπα ἔψαλλε τά διδασκόμενα
μέλη παραλλαγή καί μέλος. Εἶναι ἡ Πατριαρχική μέθοδος
διδασκαλίας πού χάρη σέ αὐτήν διεσώθη ἡ παράδοση τῆς
Ψαλτικῆς Τέχνης μέχρι τίς μέρες μας.

Γ' Συνέδριο «Θεωρία και Πράξη τῆς Ψαλτικῆς Τέχνης ἢ
Ὀκταηχία» Τετάρτη 18 Ὀκτωβρίου 2006

Ἡ διά ζώσης διδασκαλία (ἀκουστική παράδοση) τῆς
Ψαλτικῆς Τέχνης ὅπως τήν μεταλαμπάδευσε
ὁ Θρασύβουλος Στανίτσας

Ἄκόμη ἤχοῦν τά λόγια του: «ἂν δεν ψάλλω μαζί σου
ὄλα τά μέλη, πῶς θά μπορέσεις νά ἀποκτήσεις τήν
ἀκουστική παράδοση, πού εἶναι τό Α καί τό Ω τῆς
Ψαλτικῆς Τέχνης; Πῶς θά τά μάθεις γιά; (κατά τον
Κωνσταντινουπολίτικο ἰδιωματισμό). Γιά νά γίνεις
ψάλτης πρέπει νά ἀκούσεις. Ἄκουσε λοιπόν καλά
ὄλα ὅσα λέμε καί ὅταν θά σέ ρωτοῦν: αὐτά πού
ψάλλεις ἀπό πού τά ἄκουσες γιά; ἐσύ θά ἔχεις τήν
καλύτερη ἀπάντηση.»

Στήν μνήμη τοῦ δασκάλου μου ἀφιερώνω αὐτό τό 7λεπτο.

Ἀφιερῶται μὲ πολλήν ἀγάπη
εἰς τὸν κατὰ μου μαθητὴ Ἀθανά-
σιο Παϊβανᾶ.

Μὲ πολλὰς ἐσχίες γὰρ μὴ
κατὰ σταδιοδρομίαν.

Ἀθήναι,

Ἰανουάριος 1976

Βελαντίσας

Σᾶς εὐχαριστῶ